

PAZIŅOJUMS PAR PLĀNOŠANAS DOKUMENTA “NOTEKŪDEŅU DŪŅU APSAIMNIEKOŠANAS PLĀNS 2024.–2027. GADAM” PIEŅEMŠANU

1. Plānošanas dokumenta nosaukums un pieņemšanas datums: Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas plāns 2024.–2027. gadam (turpmāk – Plāns) apstiprināts ar Ministru kabineta 2024. gada 28. marta rīkojums Nr. 237.
2. Plānošanas dokumenta izstrādātājs: Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (Peldu iela 25, Rīga, LV-1494, Latvija, tālr. 67026589).
3. Dokumenta pieejamība:
  - 3.1. Plāns: <https://www.vestnesis.lv/op/2024/66.12>
  - 3.2. Vides pārskats <https://www.varam.gov.lv/lv/media/38697/download?attachment>
  - 3.3. Vides pārraudzības valsts biroja atzinums par vides pārskatu: <https://www.vpvb.gov.lv/lv/media/5352/download?attachment>
  - 3.4. Informatīvais ziņojums – zemāk.
4. Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros monitoringa ziņojums jāiesniedz Vides pārraudzības valsts birojam 2027. gadā.

INFORMATĪVAIS ZIŅOJUMS

par vides apsvērumu, vides pārskatā izteikto atzinumu un sabiedriskās apspriešanas rezultātu integrāciju Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas plānā 2024.–2027. gadam

Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas plāns 2024.–2027. gadam (turpmāk – Plāns; *Sākotnēji izstrādāts kā plāns “Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas stratēģija 2022.–2027. gadam”*; pēc Valsts kancelejas norādījumiem un ņemot vērā apstiprināšanas gadu pārsaukts par *Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas plānu 2024.–2027. gadam*. Pieejams: <https://www.vestnesis.lv/op/2024/66.12>) ir nacionāla līmeņa plānošanas dokuments, kas apraksta un analizē esošo situāciju sadzīves notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas sektorā, un, ņemot vērā Eiropas Savienības un nacionālā līmeņa normatīvos aktus un politikas plānošanas dokumentus, identificētos problēmjomus, kā arī administratīvi, vidiski, ekonomiski un tehniski atbilstošus un iespējamus risinājumus un to izmaksas, nosaka rīcības, lai panāktu vienotu sektora turpmāko attīstību.

Plāna izstrāde tieši izriet no Vides politikas pamatnostādņu 2021.–2027. gadam 25. rīcības virziena “*Notekūdeņu dūņu ilgtspējīgas apsaimniekošanas sistēmas izveidošana*”, paredzot izstrādāt notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas stratēģiju un līdz 2027. gadam izveidot notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas infrastruktūru, kā arī projektu veidā ieviest piemērotākos risinājumus biogēnu pārstrādei un atgūšanai.

Plāna īstenošanas termiņš ir četri gadi. Plāns pieņemts 2024. gada 26. marta Ministru kabineta sēdē un 4. aprīlī publicēts Latvijas Vēstnesī.

Plāns izstrādāts pēc Latvijas ūdensapgādes un kanalizācijas uzņēmumu asociācija pasūtījuma projekta LIFE GoodWater IP LIFE18 IPE/LV/000014 ietvaros ar Eiropas Komisijas un Latvijas vides aizsardzības fonda finansiālu atbalstu.

Šis informatīvais ziņojums sagatavots, pamatojoties uz Vides pārraudzības valsts biroja 2023. gada 30. maija atzinumā Nr.4-03/7/2023 “Par Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas stratēģijas 2022. – 2027. gadam vides pārskatu” iekļautajām

rekomendācijām, un saskaņā ar Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumu Nr.157 “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (turpmāk – Noteikumi Nr. 157.) 27. punktu.

Vides apsvērumu integrēšana plānā

Plānam tika veikts stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums (turpmāk – SIVN), lai izvērtētu sagaidāmo ietekmi uz vidi saistībā ar Plāna īstenošanu. SIVN novērtējuma rezultāti tiek atspoguļoti vides pārskatā, kas balstās uz Plānā raksturoto esošās situācijas notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas raksturojumu, notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas alternatīvu risinājumu izvērtējumu, notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas plāna ieviešanas kārtību un laika grafiku un Plāna izstrādes laikā sagatavoto piecu ziņojumu informāciju.

Vides pārskatā identificētas, aprakstītas un izvērtētas plānošanas dokumenta iespējamās būtiskās ietekmes uz vides aspektiem, ņemot vērā plānošanas dokumenta mērķi, uzdevumus un teritorijas, kuras varētu tikt ietekmētas.

Plāna SIVN parāda, ka:

1. Plāns ir nacionāla līmeņa vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, kas izstrādāts ņemot vērā ES un nacionālā līmeņa normatīvos aktus un politikas plānošanas dokumentus. Plāna izstrādes gaitā ir veikta ar notekūdeņu un notekūdeņu dūņu apsaimniekošanu, atkritumu apsaimniekošanu, klimata pārmaiņu, kā arī ar vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības jomu saistīto regulējošo normatīvo aktu un plānošanas dokumentu analīze.
2. Plāna izstrādes mērķis ir *“izveidot sistēmu, kuras ietvaros pilnīgi visas valstī radušās sadzīves un komunālo notekūdeņu dūņas tiktu nogādātas dūņu apsaimniekošanas centros, atbilstoši apstrādātas, pārstrādātas un izlietas, nodrošinot resursu atgriešanos aprītē atbilstoši aprites ekonomikas principiem”* Tādejādi tiktu izslēgta notekūdeņu dūņu apglabāšana atkritumu poligonos (izņemot gadījumus, ja dūņas piesārņojuma dēļ klasificējas kā bīstamie atkritumi), ilgstoša glabāšana vai nekontrolēta nonākšana vidē.
3. Plāns veidots kā analītisks un konspektīvs galveno secinājumu kopsavilkums, bet izvērstā un detalizētā informācija par Plāna izstrādes laikā izvērtētajiem aspektiem ir pievienota ziņojumos (Alternatīvu analīze <https://www.varam.gov.lv/lv/media/36123/download?attachment>, tiesiskā regulējuma analīze <https://www.varam.gov.lv/lv/media/37509/download?attachment>, esošās situācijas apraksts <https://www.varam.gov.lv/lv/media/36126/download?attachment>).
4. Plāna saturu veido 5 nodaļas ar apakšnodaļām:
  1. nodaļa. Tiesiskā regulējuma tvērumi un iespējas notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas jomā.
  2. nodaļa. Esošā situācija Latvijā.
  3. nodaļa. Plāna vīzija, mērķi un uzdevumi.
  4. nodaļa. Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas alternatīvo risinājumu izvērtējums.
  5. nodaļa. Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas plāna ieviešanas laika grafiks un veicamās darbības.

5. Plānā ir formulēta notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas sektora vīzija, misija, mērķi un uzdevumi, kas raksturo, kādai jābūt notekūdeņu dūņu apsaimniekošanai Latvijā:

Vīzija - Visas notekūdeņu dūņas Latvijā ir atbilstoši pārstrādātas un izmantotas videi drošā veidā, ievērojot aprites ekonomikas principus.

Misija - Izveidot notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas sistēmu, kurā pārstrādātas notekūdeņu dūņas kā pastāvīgi pieprasīts un pieejams resurss ir būtiska aprites ekonomikas sastāvdaļa, bet notekūdeņu dūņu savākšanas un pārstrādes process ir vienkāršs, videi drošs, ekonomiski pamatots, precīzi noteikts un uzraudzīts.

Mērķi – 1) Notekūdeņu dūņu apsaimniekošana ir precīzi noteikta, videi droša un ekonomiski pamatota.

2) Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas process ir vienkāršs un uzraudzīts.

3) Pārstrādātas notekūdeņu dūņas ir pastāvīgi pieprasīts un pieejams resurss.

6. Lai sasniegtu izvirzītos mērķus, ir noteikti vairāki veicamie uzdevumi (kopā izvirzīti 18 uzdevumi) (1. tabula).

1.tabula

Apkopojums par Stratēģijā izvirzītajiem uzdevumiem mērķu sasniegšanai

Mērķis	Uzdevumi
Mērķis Nr.1 Notekūdeņu dūņu apsaimniekošana ir precīzi noteikta, videi droša un izmaksu efektīva	1.1. Pilnveidot notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas tiesisko ietvaru 1.2. Precizēt notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas vietu ūdenssaimniecības sabiedrisko pakalpojumu ietvarā 1.3. Atbalsta programmu izveide 1.4. Risinājumu tehniski ekonomiskās analīzes un projektu pieteikumu izstrāde infrastruktūras attīstībai 1.5. Notekūdeņu dūņu pārstrādes centru infrastruktūras izveide 1.6. Notekūdeņu dūņu apstrādes un centralizēšanas
Mērķis Nr.2 Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas process ir vienkāršs un uzraudzīts	2.1. Izstrādāt vadlīnijas notekūdeņu dūņu apsaimniekošanā iesaistītajiem 2.2. Unificētu dokumentu paraugu izveide 2.3. Dūņu apsaimniekotāju iekšējās kontroles sistēmas izveide 2.4. Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas uzraudzības sistēmas tiesiskā regulējuma pilnveide, uzraudzības iestāžu kapacitātes celšana un kontroles sistēmas pilnveide 2.5. Notekūdeņu dūņu valsts statistikas pārskata sagatavošanas sistēmas pilnveide, automatizācija un interaktivitātes paaugstināšana 2.6. Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas stratēģijas ieviešanas un darbības monitoringa
Mērķis Nr.3 Pārstrādātas notekūdeņu dūņas ir pieprasīts un pieejams resurss	3.1. Aktualizēt saistīto nozaru tiesisko regulējumu 3.2. Sabiedrības informēšanas sākotnējās kampaņas īstenošana 3.3. Sabiedrības informēšanas pastāvīgu pasākumu un instrumentu izveide un izmantošana 3.4. Finansējuma piesaiste pētījumu īstenošanai notekūdeņu dūņu izmantošanas veicināšanai 3.5. Finansējuma piesaiste pētījumu īstenošanai notekūdeņu dūņu ietekmes izvērtēšanai un kvalitātes monitoringam 3.6. Ūdenssaimniecības kompetenču centru izveide

Izteiktie atzinumi un publiskās apspriešanas rezultāti

Atbilstoši Noteikumi Nr. 157 noteiktajām prasībām paziņojums par sabiedrisko apspriešanu Plānam un tā Vides pārskatam tika publicēts oficiālajā izdevumā “Latvijas Vēstnesis” (27.10.2022.), Vides pārraudzības valsts biroja (turpmāk – Birojs) tīmekļa vietnē www.vpvb.gov.lv (27.10.2022.), Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas tīmekļa vietnē www.varam.gov.lv (27.10.2022.), Valsts kancelejas Tiesību aktu projektu publiskajā portālā <https://tapportals.mk.gov.lv> un vides pārskata izstrādātāja SIA “Reģionālie projekti” tīmekļa vietnē www.rp.lv (27.10.2022.). Sabiedriskās apspriešanas termiņš tika noteikts no 28.10.2022. līdz 26.11.2022. Saskaņā ar Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 20. pantu Plāna un vides pārskata projektu sabiedriskā apspriešana notika neklātienēs formā (attālināti). Sabiedriskās apspriešanas sanāksme notika 10.11.2022. platformā Microsoft Teams. Par Plāna projektu un vides pārskata projektu tika saņemti vairāki priekšlikumi, kuri tika ņemti vērā Plānā, to pilnveidojot un tā vides pārskata gala redakcijā.

Sagatavotais vides pārskats 2023. gada 23. janvārī iesniegts Birojā atzinuma saņemšanai. 2023. gada 30. maijā saņemts Biroja atzinums Nr. 4-03/7/2023 “Par Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas stratēģijas 2022. - 2027. gadam Vides pārskatu”, kas ir ņemts vērā un vides pārskats attiecīgi precizēts. Biroja rekomendācijas un komentāri par to ņemšanu vērā vai neņemšanu vērā ir apkopoti šī informatīvā ziņojuma 2. tabulā. Atzinumā norādīts, ka Plāna vides pārskats kopumā atbilst normatīvo aktu prasībām, tajā ietverti secinājumi par vides problēmām un nepieciešamajiem risinājumiem to novēršanai, tomēr tie izstrādāti tādā detalizācijā, kādu pieļauj plānošanas dokumenta detalizācija un veiktā izpēte. Pilnveidojot vides pārskatu un plānošanas dokumentu, ņemams vērā atzinuma 1.8.3., 3.3. un 4.3. punkts. Kā arī atzinumā norādīts, ka īstenojot Plānu, būtu jāņem vērā vides pārskatā un šajā atzinumā norādītais.

2. tabula

Vides pārraudzības valsts biroja rekomendāciju analīze

Rekomendācijas	Komentāri
1.8.3. Papildus jau apskatītajiem plānošanas dokumenta risinājumiem, Birojs atzīmē, ka Stratēģijas 5.1.2. nodaļā “Stratēģijas īstenošanas vieta” norādīts, ka “Stratēģijā definētais notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas modelis īstenojams esošo notekūdeņu attīrīšanas iekārtas teritorijā vai tām pieguļošajās teritorijās, vai arī notekūdeņu dūņu apsaimniekošanai jau izmantotajā infrastruktūrā un zemes vienībās. Gadījumos, kad minētās teritorijas nav iespējams izmantot vai tās nav pietiekamas, nepieciešamo notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas infrastruktūru var izvietot arī citos zemes gabalos, nodrošinot, ka šādas darbības atbilst attiecīgās pašvaldības teritorijas plānojumā atļautajam lietošanas veidam. Stratēģijā paredzēto notekūdeņu dūņu centru izveidei primāri izmantojamas zemes vienības vai to daļas, kurās jau atrodas nolietota ūdenssaimniecības infrastruktūra, tādējādi nodrošinot arī degradēto teritoriju revitalizāciju un atgriešanu saimnieciskajā aprītē. Esošā ūdenssaimniecības infrastruktūra pēc iespējas iekļaujama jaunās infrastruktūras attīstībā. Izvērtējot lielāko plānoto	Attiecīgās rekomendācijas netika iestrādātas plānošanas dokumentā, jo tehniski ekonomisko izvērtējumu veikšana atstāta katra konkrētā NAI apsaimniekotāja ziņā. Ņemot vērā, ka Plānā iestrādāta samērā liela elastība dūņu pārstrādes vietu un veidu izvēlei, būtu nelietderīgi veikt detalizētu katras vietas izvērtējumu, kas prasītu līdzekļus un laiku un kavētu Plāna kopējo pieņemšanu un ieviešanu. Plāna 5.4.

Rekomendācijas	Komentāri
<p><i>notekūdeņu dūņu centru izvietojumu, secināts, ka to tuvumā ir pieejamas sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja apsaimniekotas vai pašvaldībai piederošas zemes vienības, kurās var izvietot notekūdeņu dūņu apsaimniekošanai nepieciešamo infrastruktūru, tādējādi zemesgabalu iegāde investīciju veikšanai nebūs nepieciešama". Šajā kontekstā Birojs vērs uzmanību, ka Stratēģijas un Vides pārskata sabiedriskās apspriešanas laikā vairākas pašvaldības ir sniegušas savu viedokli un komentārus par Stratēģijā plānoto notekūdeņu pārstrādes centru izveides iespējām un citiem plānotajiem notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas risinājumiem. Biroja ieskatā jau šajā plānošanas dokumenta izstrādes posmā ir lietderīgi izvērtēt teritorijas attīstības plānošanas aspektus tajās 27 pašvaldībās, kurās atbilstoši Stratēģijai (īpaši D5 alternatīvas kontekstā) plānota notekūdeņu dūņu pārstrādes centru un nepieciešamās infrastruktūras izveide, ņemot vērā šā procesa ietvaros izteiktos pašvaldību viedokļus, un šāda izvērtējuma rezultātus atspoguļot Vides pārskatā. Šāds teritoriāli saistīts izvērtējums papildinās Stratēģijas 4.2.4. nodaļā "Centralizācija" norādīto, ka "visas 27 dūņu pārstrādes centru izveides vietas ir vērtētas arī individuāli, izskatot risinājumus par to apvienošanu ar kādu citu tuvāk esošo dūņu pārstrādes centru".</i></p>	<p>tabulā iekļautais pasākums 1.1.4. paredz tehniski ekonomiskās analīzes principu noteikšanu un tehniski ekonomiskās analīzes īstenošanu gada laikā pēc Plāna apstiprināšanas.</p>
<p>3.3. Novērtējis sniegto informāciju, Birojs secina, ka Vides pārskatā kopumā ir vērtētas plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamās ietekmes uz izvēlētajiem būtiskākajiem vides aspektiem. Birojs pozitīvi vērtē Vides pārskatā īstenoto pieeju, ka ietekmes vērtēšanas kritēriji ir skaidri definēti, gradējot ietekmes būtiskumu, veidu un ilgumu. Vienlaikus Birojs rekomendē papildināt Vides pārskata 4. nodaļu "Plānošanas dokumenta un tā alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums" un 7. nodaļu "Īss iespējamo alternatīvu izvēles pamatojums" kopskatā ar jau šī atzinuma 1.8.3. punktā minētajiem apsvērumiem.</p>	<p>Attiecīgās rekomendācijas netika iestrādātas plānošanas dokumentā, jo kā skaidrots iepriekšējā punktā, katras dūņu pārstrādes vietas tehniski ekonomiskais izvērtējums paredzēts Plāna ieviešanas pirmā gada laikā.</p>
<p>4.3. Plānošanas dokuments šajā notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas sistēmas izveides posmā nenosaka konkrētus risinājumus notekūdeņu dūņu pārstrādes centru izveidei. Īstenojot Stratēģiju, jāņem vērā, ka Novērtējuma likuma 2. pielikuma 11. punkta 4. apakšpunktā ir iekļauta darbība "dūņu izvietojuma vietu būvniecība", kurai atbilstoši šā likuma nosacījumiem veicams ietekmes sākotnējais izvērtējums. Savukārt teritorijas izmantošanas un attīstības plānošanas ietvarā pašvaldību administratīvajās teritorijās,</p>	<p>Pieņemts zināšanai un tiks ņemts vērā, īstenojot konkrētas notekūdeņu dūņu pārstrādes centra izvietojuma vietu būvniecības gadījumā.</p>

Rekomendācijas	Komentāri
kurās paredzēts izvietot notekūdeņu dūņu pārstrādes centrus un tiem nepieciešamo infrastruktūru, nepieciešamības gadījumā būs jāveic grozījumi spēkā esošajos plānošanas dokumentos, kā arī jāievēro vides aizsardzību regulējošo normatīvo aktu prasības.	

Plāna monitorings

Saskaņā ar Noteikumu Nr. 157 prasībām, lai konstatētu plānošanas dokumenta īstenošanas tiešu vai netiešu ietekmi uz vidi, vides pārskatā iepriekš neparedzētu ietekmi uz vidi, kā arī, ja nepieciešams, izdarītu grozījumus plānošanas dokumentā, izstrādātājs veic plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringu. Birojs rekomendē, lai novērtētu Plāna īstenošanas radīto tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai, izmantojot valsts vides monitoringa un citus pieejamus datus, vismaz vienu reizi plānošanas periodā (2027. gadā) izstrādāt monitoringa ziņojumu un iesniegt to (elektroniskā veidā) Birojā.